

Ese de dóue ori in septimana:
Joi-a si Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pro annu intregu	6 fl. v. a.
" diumetate de annu	3 fl. v. a.
" patrariu de annu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre annu intregu	9 fl. v. a.
" diumetate de annu	4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintio si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a o 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Protocolulu

siedintieloru sinodului eparchialu ordinariu din dieces'a romana gr. or. a Aradului de anulu 1874.

Siedinti'a I.

s'a tienutu in duminec'a Tomei la 7/19. Aprile 1874. in localitatea consistoriului diecesanu din Aradu.

Nr. 1. Dupa serbarea santei liturgii si dupa chiamarea santulu spiritu, membrii sinodului coadunanduse in localitatea consistoriului diecesanu au alesu din sinulu loru un'a deputatiune de trei pentru a invitá pre Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu Mironu Romanul la siedintia, — care deputatiune satisfacendu misiunei sale, — cu Domnulu Episcopu in frunte intrá in sal'a memorata; Preasanti'a Sa Domnulu Episcopu, priminduse cu vivate entusiastice, ocupá locul presidiale si chiemá pre notarii sinodului ca se-si ocupe locurile.

In urmarea acestei provocari notarii respectivi i-si ocupara locurile loru.

Nr. 2. Dupa acést'a Ilustritatea Sa Domnulu presiedinte Episcopu rostesse cuventarea de deschidere, carea fí urmarita de urari „se traiésca“ si care cuventare in tóta estensiunea este urmatóri'a:

Domniloru Deputati!

Candu pentru prim'a data amu onóre de a ocupá scaunulu presidialu in sinodulu eparchialu ca episcopu diecesanu, primiti Domniloru salutarile mele archieresci si espresiunea stimei si a gratitudinei, ce vi-o detorescu.

In anulu, ce se implinesce dela ultimulu sinodu eparchialu ordinariu, au intrevenitu intemplari neasteptate in sinulu santei nóstre biserici: Restauratorulu vietii nóstre constitutionali bisericesci, creatorulu sinodalitatii nóstre de astadi, preademnulu archiepiscopu si preaveneratulu metropolitu Andreiu B. de Siaguna nu mai este in viétia; elu fí rapitu de mórte in vér'a trecuta spre cea mai profunda dorere a clerului si a poporului din intréga nóstra provincia metropolitana. Sum convinsu pe deplinu: cà Domniele Vóstre toti consimtitu cu mine dorerea asupra acestei perderi, si cà veti pastrá pentru totdeun'a cultulu, ce se cade memoriéi fericitulu metropolitu Andreiu; se dicemu dar umbreloru acestui mare archiereu: Eterna memoria!

Intemplarea acést'a, trista a avutu de urmare si o alta perdere anume pentru eparchi'a nóstra aradana. Preabunulu nostru Episcopu diecesanu Procopiu Ivacicovicu, carele in restimpu mai bine de 20 de ani cu intieptiune si blandetie a guvernatu eparchi'a nóstra; fí alesu de archiepiscopu alu Transilvaniei si metropolitu alu provinciei nóstre bisericesci, si ca atare se indepartá in tómn'a trecuta dela scaunulu acestei eparchie, lasandulu vacantu, si lasandune pre toti in adunca superare pentru indepartarea parintelui, alu caruia sufletu curatu, inima buna si afabilitate rara o amu esperiatu toti cu multa veneratiune.

Dupa ambele aceste perderi mari, increderea clerului si a poporului eparchialu exprimata prin votulu sinodu-

lui eparchialu estraordinariu din lun'a lui Novembre anulului trecut, m'a chiamatu pre mine la scaunulu vacantu alu acestei eparchie; m'a chiamatu la o demnitate inalta dupa carea — Dumnedieu 'mi este martoru — nici candu nu am oftatu, m'a chiamatu la o sarcina grea, la a careia privire pana in ór'a ultima m'am rogatu lui Ddieu, se tréca aceea dela mine.

M'am supusu Domniloru! la acésta sarcina grea, ca se satisfac vointiei clerului si a poporului eparchialu; m'am supusu in consciinti'a neajunsurilor mele personali, dar totodata in speranti'a spriginirei, ce in chiemarea cea fórté grea archierésca o asteptu dela clerulu si poporulu eparchialu deadreptulu si prin reprezentantii sei. Increderea clerului si a poporului m'a pusu in scaunulu acést'a unde numai pana atunci voiu stá, pana candu increderea acést'a va fí cu mine.

Cu multa parere de reu trebuie se marturisescu Domniloru! cà intrunirea acést'a a sinodului eparchialu anualu ordinariu me afla nepregatitu, séu celu pucinu nu asia pregatitu, precum cu totu dreptulu s'ar cere in impregiurari ordinarie, ca adeca in persóna se potu dá séna despre tóte momintele mai notabile ale vietii nóstre bisericesci incependu dela ultimulu sinodu ordinariu.

Sperezu inse de alta parte, cà Domniele Vóstre, considerandu timpulu scurtu abia de dóue luni, decandu sum in functiune ca episcopu diecesanu, si considerandu gretotatile, ce am avutu a le intimpiná la inceputulu activitatii mele episcopesci, nu-mi veti denegá indulginti'a carea Vi o ceru, si cererea: ca astadata se binevoiti a primí cu inima buna pucintelulu, ce l'am potutu face in acestu scurtu timp; remaindu-mi speranti'a: cà la alta prossima sesiune ordinaria cu ajutoriulu lui Dumnedieu voiu fí in stare de a satisfacе tuturoru justeloru asteptari ale reprezentantiloru eparchiali.

Premitiendu acestea si recomandandume bunavointiei Domnieloru Vóstre, sesiunea sinodului eparchialu ordinariu pentru anulu 1874 o anuciu de deschisa.

Nr. 3. Din partea presidiului se presinta raportulu Consistoriului aradanu si anume:

- raportulu senatului bisericescu;
- raportulu senatului de scóle;
- raportulu senatului episcopescu;
- raportulu Consistoriului plenariu;

Mai departe totu aceste raporturi se insinua de catra presidiu si din partea Consistoriului dela Oradea-mare si se decide ca:

Rapórtele senatelor bisericesci se se predee comisiunei bisericesci; — ale senatelor scolarie, comisiunei pentru scóle; ale senatelor episcopesci, comisiunei episcopesci, si ale plenului consistorialu, comisiunei organizatiórie.

Nr. 4. Ilustritatea Sa Domnulu presiedinte episcopu face cunoscutu sinodului: cumca prin alegerea Sa de Episcopu, locul de deputatu sinodale clericalu din cerculu Vascului devenindu vacantu, Consistoriulu amesuratu dispusetiuniloru din Statutul Organicu

a ordonatu alegere noua, alegenduse de deputatu din partea clerului Petru Sabou, protopresviterulu Meziadului. Dupa premergerea acestei incunoscintari, domnulu presiedinte presinta credentianalulu nou-alesului deputatu dinpreuna cu actele de alegere, ér sinodulu.

Primesce si ié la cunoscintia acésta dispusetiune a Consistoriului; încátu in sa privesce alegerea noului deputatu actele de alegere se predau comisiunei verificatórie.

Nr. 5 Preasanti'a Sa Domnulu presiedinte episcopu face cunoscutu sinodulu: cumca Ioane Missiciu deputatu mirénu alu acestui sinodu, între timpu alegenduse de atarele la sinodulu diecesei Caransebesiului, — a cerutu concediu de 3 dile pentru absentare dela sesiunea presinte si cumca presidiulu pre bas'a regulamentulu casii, i-a si incuviintiatu concediuu cerutu. — La ce dupa un'a desbatere indelungata

Sinodulu ié la cunoscintia darea concediului din partea presidiului, inse pe langa observatiune: cà nu incuviintiedia motivulu, din care s'a datu concediuu.

Nr. 6 Deputatulu Paulu Popu face urmatóri'a propunere:

Considerandu, cà postulu de deputatu sinodalu intru atâtu este de momentosu, in càtu a corespunde acelu'a conformu pretensiuniloru multilaterali, numai prin labóre intinsa si continua se póte, —

considerandu, cà acestu adeveru se póte deduce si din spiritulu statutulu organicu, —

considerandu, cà citatulu statutu organicu in §-lu 89 prescrie cà sinodulu in fiacare eparchia in totu anulu se tiene in un'a si aceiasi di, adeca in duminec'a Tomei, —

considerandu, cà totu statutulu organicu in §-lu 87 statorindu numerulu membriloru sinodali, acelu numeru pentru fiacare diecesa ilu pune la cifr'a de 60, —

considerandu, cà astfeliu dupa sensulu legei ba si fisice este imposibilu, ca unu individu se póta fi membru la dóue séu mai multe sínóde tienende in locuri deschilinite si in un'a si aceiasi diua, —

considerandu, cà cu abateru dela acésta dispusetiune legala totusi se ivescu esemple cà unii individi sunt membri la mai multe sínóde, —

considerandu, cà prin astfeliu de precedinte s'ar sanctiuná unu abusu periculosu pentru institutiunile nóstre bisericesci, — din tóte aceste considerante

Sinodulu propune Venerabilulu Congresu natiunálu bisericescu prossimu, ca corporatiunei competinde a creá, stramutá si splicá unu statutu obligatoriu, ca la dispusetiunea statutulu organicu, referitória la membrii sínódeloru eparchiali, se enuncia: cà unu individu numai la unu sinodu eparchialu póte fi membru, si astfeliu individi, cari sunt alesi, respective de presinte funghiéza ca membri la mai multe sínóde eparchiali, au a se dechiará in timpulu celu mai scurtu la consistoriulu respectivu: cà la care sinodu dorescu a participá si pre mai departe ca membri, ca astfeliu se póta face dispusetiunile necesarie, pentru o alegere noua in locul devenitu vacantu.

Sinodulu decide a se pune la ordinea dilei in siedinti'a de mane.

Nr. 7. Presidiulu presinta petitiunea comunei bisericesci din suburbiulu Temisórei „Fabricu S. Ilia“ pentru a se dá unu capelanu parochului de acolo Petru Abrudanu.

Sinodulu decide, a se predá comisiunei pentru petitiuni.

Nr. 8. Petitiunea mai multoru locuitori din Remetea pentru amovarea invetiatoriului de acolo Eftimiu Vuia,

Se predá comisiunei de petitiuni.

Nr. 9. Petitiunea mai multoru locuitori din comun'a Valcani pentru amovarea invetiatoriului

Se predá comisiunei de petitiuni.

Nr. 10. Alesandru Gavr'a directorele institutulu de propandia din Aradu in o petitiune cere ameliorarea salariulu profesoriloru dela institutulu memoratu,

Sinodulu decide a se predá acésta petitiune comisiunei pentru scóle.

Nr. 11. Din partea presidiului se presinta unu telegramu sositu dela Antoniu Mocioni, presiedintele comisiunei miste pentru fondurile comune esmise pe bas'a decisului sinodale de sub Nr.

180 din anulu 1873. prin care se notifica: cà numit'a comisiune in siedinti'a sa ultima tienuta in Timisórea nefacendu nici o dispusetiune in privinti'a vreunui referinte, care se rapóte respectiveloru sínóde eparchiale, densulu ca presiedintele acelei comisiuni, a crediutu a suplini defectulu acest'a denumindu de referinti pentru Aradu pre *Vincentiu Babesiu*, ér pentru Caransebesiu pre *Iulianu Ianculescu*, avendu acestia a raportá sínódeloru rezultatulu comisiunei miste. — Dupa o desbatere mai indelungata,

Sinodulu decide a se esmite un'a comisiune pentru studiarea elaboratulu comisiunei miste, insarcinanduse totodata alegend'a comisiune a raportá despre elaboratulu amintitu in siedinti'a de mane séu mai tardiu poimane; — de membrii in comisiune s'au alesu din cleru: Georgiu *Vasilieviciu* si Petru *Chirilescu*, — ér dintre mireni: Emanuilu *Missiciu*, Paulu *Rotariu*, Parteniu *Cosm'a*, Georgiu *Dringou*, si Georgiu *Fogarasi*.

Ne mai findu altele la desbatere — dupa staverirea ordulu de di a siedintiei viitórie, in carea adeca comisiunile respective vor avea de a referá — siedinti'a s'a redicatu.

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a din 20. Aprile 1874.

Presiedinte:

Mironu Romanul, m. p.
Episcopu.

Georgiu *Feieru*, m. p.
notariu.

Siedinti'a II.

s'a tienutu la 20. Aprile 1874. Presiedinti'a ordinaria. Notariu: Georgiu *Feieru*.

Nr. 12. Protocolulu siedintiei trecute se ceti si

Se autenticà.

Nr. 13. Se presinta protocolulu comisiunei esmise sub Nr. 11. pentru esaminarea proiectulu de regulamentu lucratu de comisiunea mista din Temisórea in privinti'a fonduriloru comune din Aradu si Caransebesiu, care

Se va pune la ordinea dilei.

Nr. 14. Se presinta raportulu episcopiei provisorie pentru administrarea fonduriloru bisericesci si scolarie comune dieceselor Aradu si Caransebesiu.

Dimitriu Bonciu propune, ca acestu raportu se se tramita la comisiunea episcopésca.

Georgiu Pop'a propune, ca acestu raportu alu episcopiei provisorie se se desbata nainte de regulamentulu pentru administrarea aceloru fonduri.

Ér deputatulu Sigismundu Borlea, spriginindu propunerea lui Georgiu Pop'a adaoge deodata, ca raportulu de sub intrebare se se dee comisiunei esmise pentru esaminarea proiectulu de regulamentu in privinti'a fonduriloru comune.

Dupa o desbatere indelungata, la dorinti'a mai multoru deputati, se face votare nominale si

Propunerea lui Georgiu Pop'a cu adausulu facutu de Sigismundu Borlea se primesce cu maioritate de voturi, enunciandu-si deodata sinodulu acea dorintia, ca comisiunea insarcinata cu revederea acestui raportu se refereze cu urgentia despre cele ce au aflu.

Nr. 15. Se presinta protocolulu comisiunei esmise sub Nr. 45. a sinodulu ordinariu din 1873 pentru investigarea protestulu contra alegerei lui Ioanu Bic'a de deputatu mirénu in cerculu Beliului.

Se dà comisiunei verificatórie.

Nr. 16. Presiedinti'a presinta rogarea lui Nicolau Popescu invetiatoriu suspinsu din Simandu pentru a capetá o parte din salariulu invetiatorescu; — petitiunea deputatulu Ioanu Tieranu pentru a i-se rectificá specificarea diurnelor si a viaticulu; ce-i competu pentru participare la siedintiele sinodali din 1873; — mai departe rogarea neputinciosulu preotu Nicolau Gaboru din Morod'a ca se i-se acóde unu ajutoriu banalu, — in fine rogarea preotulu Atanase Nedelcu din Parti'a, prin care pana la regularea parochiei sale cere unu ajutoriu din fondulu eparchialu, cari tóte

Se predau comisiunei petitionarie.

Nr. 17. Meletie Dreghiciu face propunerea, ca toate agendele consistoriali facia de afacerile comunelor bisericesci, să se traga în competența senatului stensu bisericescu,

Se predau comisiunei petiționarie.

Nr. 18. Se prezintă petițiunea mai multor locuitori din Banlac'a în protopresviteratul Pestesului pentru streformarea decisului sinodului de sub Nr. 105 din 1870, care prescrie absolvirea alor 8 clase gim. ca condițiune la primirea elevilor în școl'a clericala.

Se tramite la comisiunea bisericească.

Nr. 19. Ioanu Ratiu presedintele comisiunei bisericesci face propunerea, ca să se suplînescă locul unui membru absintă dela aceea comisiune.

Suplinirea numai decâtu se și face substituindu-se în locul lui Georgiu Borh'a, Georgiu Dringou.

Nr. 20. Ordinea dilei se începe cu desbaterea asupra propunerei lui Paulu Popu prezentate sub Nr. 6 ca adeca sinodulu se propuna congresului nationalu bisericescu ca acest'a pe bas'a stat. org. să enuncia: că un'a și aceeași persóna nu pôte fi deputat' la două sinóde eparchiali.

Propunerea se primesce.

Nr. 21. Comisiunea verificat'ria prin referintele seu M. B. Stanescu recomanda și

Sinodulu prochiama de verificatu pre protopresviterulu Petru Sabou aleșu de deputatu preotiescu în cerculu Vascului.

Ne mai fiindu altu objectu la ordinea dilei, șiedint'a se redica anunciandu-se cea urmat'ore pe mane la 9 ore din di.

Acestu protocolu s'a autenticatu în șiedint'a sinodale din 21. Aprile, 1874.

Presiedinte:

Mironu Romanul, m. p.
Episcopu.

Constantinu *Gurbanu* m. p.
notariu.

Siedint'a III.

s'a ținutu în 21. Aprile 1874. Presiedintia ordinaria Notariu: Teodoru Papu.

Nr. 22. Protocolulu șiedintiei de eri se ceti și

Se autentică.

Nr. 23. Preasanti'a Sa Domnulu presiedinte Episcopu arata, că membrulu sinodulu Dimitriu Bonciu a cerutu concediu de 3 dile ce i-a și datu

Se ié spre scire.

Nr. 24. Se prezintă scrisóra membrulu sinodulu Dionisiu Cadariu, carele arata, că fiindu morbosu, nu pôte participá la șiedintie, și cere concediu.

Concediulu i-se dá din motivulu aretatu în rogare.

Nr. 25. Se prezintă scrisóra preotulu militariu Dimitriu Bozganu pentru conservarea bibliotecii din Ciciru.

Se tramite la comisiunea pentru petitiuni.

Nr. 26. Totu dela preotulu militariu Demitriu Bozganu se prezintă o scrisóra în interesulu ramurilor de agricultura.

Se tramite la comisiunea de petitiuni.

Nr. 27. Se prezintă petițiunea mai multor locuitori din Chinezu pentru de a se înteti despartirea lor ierarhica decatra serbi,

Se tramite la comisiunea de petitiuni.

Nr. 28. Membrulu sinodulu Laurentiu Barzu din incidintele unui casu specialu propune a se esoperá, ca cancelariile parochiali se fie respectate de catra auctoritatile civili, și preotimea se nu fie silita a duce matriculele la oficiolatele civile,

Se tramite la comisiunea organizat'ria.

Nr. 29. Membrulu sinodulu Sigismundu Borlea propune a se atrage t'ota atentiunea organelor consistoriali la respectarea limbei romanesci în afacerile consistoriului.

La ce Ilustritatea Sa parintele Episcopu dechiara: cumca va ținé cu scumpetate la întrebuintiarea oficiala a limbei romanesci.

Sinodulu între semne de viua placere ié cunoscintia despre dechiaratiunea Preasantie sale Domnului Episcopu presiedinte.

Nr. 30. Ionu Groza, referintele comisiunei petiționarie raportéza în meritulu petițiunei din Temisior'a-Fabricu pentru crearea unei capelanii; acariu'a propunere priminduse,

Sinodulu tramite acésta petițiune la consistoriulu din Aradu pentru pertractare și decidere competente.

Nr. 31. La cererea mai multor locuitori din Remetea pentru amovarea invetiatoriului Eutimiu Vui'a, comisiunea propune și sinodulu decide:

A se tramite la consistoriulu din Aradu pentru desbatere și decidere competente.

Nr. 32. La cererea mai multor locuitori din Valcani pentru amovarea invetiatoriului lor Ioanu Opreanu, priminduse propunerea comisiunei,

Sinodulu tramite acésta petițiune la senatulu școlariu a consistoriului din Aradu, pentru desbatere și decidere competente cu acea însărcinare, ca se reporteze la prosim'a sesiune sinodala.

Nr. 33. La cererea lui Nicolau Popescu, invetiatoriului suspinsu din Simandu, pentru o parte din salariulu seu invetiatorescu și pana la deciderea finale a cauzei sale, comisiunea propune și

Sinodulu enuncia: că deorace apelat'a numitului invetiatoriu s'a primitu numai estra dominium, rogarea aceleuiasi nu se pôte implini; despre ce respectivulu se se incunoscintieze pe calea sa inmanuindu-i-se suplic'a.

Nr. 34. La rogarea preotulu Atanase Nedelcu din Parti'a, pentru a i-se dá unu ajutoriu din fondulu diecesanu spre sustinerea sa și a familie, în considerare: că șnplicantele nu are sesiune parochiala, nici birulu anualu dela poporenii nu lu-capeta, ér venitele ștolarie suntu atátu de neînsemnate încátu nu e cu potintia să se sustiena pe sine și famili'a sa; — comisiunea propune a se concedre Preasantie Sale parintelui Episcopu spre posibil'a ajutorare a recurentelui; sinodulu inse la propunerea lui Ioanu Popovicu Deseanu decide:

Petițiunea se estrada consistoriului cu îndrumare, ca în considerarea motivelor și impregiurarilor subversante se impartasiésca pe petiționariulu în ajutoriu din fondulu eparchialu creatu din venitele parochielor reduse.

Nr. 35. Referintele comisiunei petiționarie raportéza despre petițiunea preotulu din Moroda Nicolau Gaboru devenitu nepotinciosu, care cere unu ajutoriu.

Sinodulu decide, a se estradá consistoriului ca se-lu impartasiésca pre petiționariulu din fondulu eparchialu creatu din venitul parochielor reduse.

Nr. 36. Reportorele comisiunei petiționarie raportéza cererea lui Ioanu Tieranu deputatu sinodale pentru asignarea alor 28 fl. ca diurne și viat'icu pentru participarea la sinodulu ordinariu din 1873,

Caus'a în privint'a asignarei se estradá la comisiunea bugetaria pentru informatiuni ulterio're.

Nr. 37. Se prezintă petițiunea mai multor locuitori din Sinteza pentru recascigarea unei sesiuni parochiale instrainate,

Se tramite la comisiunea de petitiune.

Nr. 38. Se prezintă petițiunea preotulu din Sinteza Georgiu Carabasiu, pentru unu ajutoriu banalu

Se tramite la comisiunea de petitiune

Nr. 39. Comisiunea organizat'ria prin referintele seu Iosifu Popovicu în firulu reportulu consistoriului plenariu din Aradu, cu privire la alegerea, hirotonirea și instalarea noului Episcopu, propune și

Sinodulu ié spre scire cu placere intrarea în funcțiune a noului Episcopu.

Nr. 40. Cu privire la edificarea unei case langa biserică a catedrale, comisiunea organizatōria propune si

Sinodul decide: ca comisiunea consistoriala se dee nemidilocitu planulu edificarei si proiectulu speseloru la comisiunea organizatōria spre cercetare si reportare in meritu.

Nr. 41. Cu privintia la venitele intercalare episcopesci dela 1 Octobru, 1873 pana la 14 Fauru 1874 st. n. la propunerea comisiunei

Sinodulu aprōba propunerea consistoriului plenariu, si incuviintiēdia, ca aceste venite se trēca in fondulu generalu diecesanu.

Nr. 42. Cu privire la edificarea localitatiloru necesarie pentru cancelariile consistoriali, comisiunea organizatōria prin referintele seu Iosifu Popoviciu racomenda sinodului spre aprobare propunerea consistoriului plenariu din Aradu de a se asemnā spre acestu scopu din fondulu instructu 2,500 fl.

Sinodulu pentru edificarea localitatiloru necesarie la consistoriulu din Aradu aplacida din fondulu instructu alu episcopiei aradane sum'a de 4000 fl. avendu de a se efectui edificarea cu licitatiune minuenda, si a se reportā despre celea efectuite la sinodulu viitoriu.

Nr. 43. Cu privire la procedur'a jadecatorēscā in cauzele matrimoniali si disciplinarie,

Se decide a se efectui decisulu de sub nrulu 145 din 1873.

Nr. 44. In privintia sporirei fiscaliloru consistoriali si a defensoriloru matrimoniali, comisiunea organizatōria propune a nu se incuviintiā acēsta cerere a consistoriului; ēra deslucinduse in decursulu desbateriloru, cā nu e vōrba de fiscali si defensori ordinari, ci de onorari, — comisiunea numai decātu modifica propunerea sa, si

Sinodulu incuviintiēdia aplicarea fiscaliloru si a defensoriloru onorari la Consistoriu.

Nr. 45. Cu privire la acelea punte din raportulu consistoriului plenariu din Aradu, cari se referescu la comunele mestecate si la fondurile comune, comisiunea organizatōria propune, ca desbaterea acestoru afaceri sē se incēpa numai dupace in aceste privintie voru referā comisiunile speciali, care suntu incredintiate deja „ad hoc“.

Se primesce.

Nr. 46. Iosifu Popoviciu referintele comisiunei organizatōria face referat'a despre raportulu consistoriului plenariu din Orade, dupa care celea ce privescu nrulu esibiteloru intrate la consistoriu,

Sinodulu le iē spre scire.

Nr. 47. Cu privire la acea imprejurare: cā in protopresviteratele Orade, Pap-mezeu si Beinsiu nu s'au potutu tionē sinōde protopresviterali, pentrucā membrii nu a participatu in numeru recerutu, — conformu propunerei comisiunei,

Sinodulu esprime parerea sa de reu pentru indolintia membriloru din sinōdele protopresbiterale Orade, Pap-mezeu si Beinsiu.

Nr. 48. Cu privire la dispuetiunile facute de consistoriulu oradanu pentru deplinirea protopresviteratului Beinsiuului devenitu in vacantia,

Sinodulu le iē spre scire.

Nr. 49. Cererea Consistoriului din Oradea-mare de a i-se dā 25,000 fl. pentru cumperarea unei case noue consistoriale, — comisiunea propune a nu se aplacidā, ēra

Sinodulu indruma consistoriulu din Oradea-mare, sē satisfaca pe deplinu decisulu din anulu trecut 1873 nr. 192.

Nr. 50. In privintia regularei parohieloru si dotatiunei clerului aretandu Consistoriulu din Oradea-mare cauzele, pentru care nu a potutu satisfaca in anulu trecut, — la propunerea comisiunei,

Sinodulu iē scire despre cauzele care au impededatu acēsta satisfacere si indruma pe consistoriulu din Oradea-mare, ca se faca in destulu decisiuniloru sinodali in asta privintia.

Nr. 51. Partea acea a reportului consistoriului oradanu unde se espune, cā in locul Presantiei Sale Domnului Episcopu de deputatu preotiescu s'a alesu la Vascou Petru Sabou, — comisiunea, in vedere cā Petru Sabou este deja verificatu propune a se luā spre scire, ceea ce din partea sinodului

Sē primesce.

Nr. 52. Propunerea deputatului Meletie Dreghiciu pentrucā epitropi'a eparchiala sē se deprinda numai cu administrarea averei episcopale, ēra tōte alte afaceri referitōria la comunele bisericesci, sē se reserve senatului bisericescu,

Se va desbata mane din cauza cā timpul este inaintatu.

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a din 10/22 Aprile 1874.

Presiedinte:

Mironu Romanul, m. p.
Episcopu.

Teodoru Popu, m. p.
notariu.

Din scrierile santului Ioanu Gura de aur.

Omilia

la Inaltierea Domnului nostru I. Cristosu.

(Fine.)

Acestea le-am disu cu privire la trupu, pre care l'a oferitu Parintelui. A jersitu asia dara Tatalui parg'a naturei nōstre. Pre Tatalu, domnulu l'a pusu in mirare, parte pentru demnitatea oferitoriului, parte pentru prestanti'a darului, astfeliu cātu l'a primitu cu manile proprii, s'a plecatu, dupa densulu si a disu; „*Siedi d'a drēpt'a mea.*“ (Ps. 109. I.) Catra care natura inse a disu Ddieu: „*Siedi d'a drēpt'a mea?*“ Catra aceea, carea odiniōra a auditu cuvintele: „*Pamentu esti si in pamentute vei intōrce.*“ (Gen. 3. 19.) Nu a fostu destulu suirea in ceriu? Intrarea in societatea angeriloru? Acēsta onōre nu a fostu destulu de mare si neesprimabile, ci natur'a nōstra s'a suitu preste Cheruvimi, se inaltia preste Serafimi, a trecut inaintea domniiloru ceresci, si nu a incetatu cursulu mai antaiu, pana ce nu a ajunsu la tronulu lui Ddieu. — Nu vedi, ce intrespaiu este intre ceriu si pamentu? Totusi, se incepemu din adencime. — Cunosci tu spatiulu intre infernu si pamentu? de pre pamentu pana la ceriu? din ceriu pana la ceriulu celu mai de susu? din ceriu la angeri, archangeli, puterile ceresci, chiar pana la tronulu lui Ddieu? — Si acēsta distantia intrea si inaltime, a suitu-o natur'a nōstra. Uita-te acum diosu in abisulu, unde a jacutu, si apoi privesce inaltimea, la carea a ajunsu. Mai diosu nu s'a potutu cufundā, si mai susu de acolo nu s'a potutu inaltia. — Acēst'a o dice Paulu chiaru „*Celu ce s'a pogoritu, acel'a este care s'a si suitu*“ (Eph. 4. 10.) Si cātu de diosu s'a pogoritu? „*In cele mai de diosu ale pamentului si s'a suitu preste tōte ceriurile.*“ Invētia acum cine s'a suitu, care natura, cum a fostu mai nainte? Eu petrecu cu multa placere la indiosirea naturei nōstre, ca cu atātu mai tare se cunosc inaltierea sa cea minunata prin bunatatea lui Ddieu. Pulbere si, cenusia amu fostu. Ci acēst'a nu a fostu vin'a nōstra, cāci a fostu debilitatea naturei nōstre. Noi amu fostu mai pucinu ca animalele neratiunali: „*Asemenatu-s'a omulu animaleloru neratiunali.*“ (Ps. 48. 13.) Si asemenarea cu animalele, insēmna dediosirea sub densele. Cāci, a fi neratiunale dela natura si a remanē in acestu stadiu, este unu ce naturale. Ci a fi dotatu cu ratiune, si totusi a te cufundā la neratiune, acēst'a este vin'a voiei. — Cādu asia dara audi, cā omulu s'a facutu asemenea animaleloru neratiu-

nali, se scî că profetulu nu a voitu se dica că omulu este asemenea animalelor, ci că elu este inca mai pucinu ca densele. Inca mai rei si mai nepricepatori ne-amu facutu ca animalele nu pentrucă, ca ômeni, amu cadiutu asia de afundu, ci pentru-că amu mai aretatu inca si o nemultiemire mare. Acést'a ni-o aréta Isai'a candu dice: „Cunoscutu-a boulu pre stapanulu seu, si asimulu ieslea Domnului seu, ér Israïlu nu m'a cunoscutu pre mine.“ (Is. 1. 3.) Totusi pentru starea noastră de mai nainte se nu pierdemu curagiulu; „candu peccatulu este puternicu, charulu lui Ddieu, e cu multu mai puternicu.“ (R. 5. 20.) — Vedi că prin peccatu ne-amu facutu mai neratiionali ca animalele. Vrei se scii, ca si paserile neratiionali? „Turturén'a si rînduneau'a sciu timpulu venirei loru, ci poporulu meu nu au cunoscutu judecatile mele“ (Ier. 8. 7.) Séu vrei a mai recunósce cerbicîa noastră inca si la alte animale? Pre furnici ni le pune inainte de esemplu. Atātu de multu amu pierdutu din ratiunea data noua. „Miergi la furnica, se dice, „si obsérva càile ei.“ (Prov. 6. 6.) Discipuli ai furniciloru ne-am facutu noi, cari suntemu creati dupa tipulu lui Ddieu. Ci nu creatoriulu nostru pórtá culp'a, ci noi, cari nu amu tîenutu tipulu lui Ddieu. Dar ce vorbimu de furnici? Mai nesemitori ne-amu facutu de câtu petri. Voiesci argumentu? „auditi voi dealuri si temeliele pamentului, càci domnulu vré se tiena judecata cu poporulu seu“ (Mich. 6. 2.) Tu judeci pre ômeni, si strigi temeliele pamentului, ca se audia? Asia este, eu te provocu, deorace ômenii sunt mai nesemitori ca densele. Ce mesura alt'a de reutate mai cauti, candu ômenii sunt mai neratiionali ca animalele, mai nesciuti ca rendunelele, mai prósti ca furnicele si mai nesemitori ca pietri, asemenea deveniti sierpiloru? „Veninu este in densii asemenea veninului de sierpe, veninu de vipera este sub buzele loru.“ (57. 5.) — Ce se mai vorbimu mai departe despre nebuni'a si impetrierea loru, candu sunt numiti fii ai satanei? „Voi sunteti din tatalu diavolului.“ se dice (Io. 8. 44.) —

Ci atātu de nesemitori cum amu fostu, atātu de dediositi, despoiatu de atát'a onóre, atātu de neinsemnati, séu cum m'asiu mai esprimá? — genulu nostru celu de nemicu, s'a ridicatu astadi preste tóte. Astadi angerii au ajunsu aceea ce pofteau cu infocare, astadi archangelii, vedu ce doriau de multu, ca se védia natur'a noastră stralucindu pre tronulu imperatescu imbracata cu glória si marire nemorítoria. Acést'a doriau cu ardóre angerii; acést'a pofteau de multu archangelii. De si ne-amu invrednicitu de o onóre mai mare, totusi se bucurara pentru inaltiarea noastră, si erau tristi pentru dediosirea noastră. Déca au si paditu Cheruvimii paradisulu totusi simtira compatimire facia cu noi. Precum unu tovarasiu in servitiu, arunca la porunc'a domnului pe tovarasiulu seu in prinsóre si ilu padiesce, inse din compatimire catra tovarasiulu seu, simte durere pentru pedéps'a aceluia: asia au fostu luatu si Cheruvimii asupra-si, se padiesca paradisulu, inse la padia semtiau compatimire. Ômenii 'ti aréta acést'a, că angerii au avutu compatimire facia cu noi. Déca vedi că omulu are compatimire facia dela alti ômeni, asia cu atát'a mai pucinu trebuie se te indoiesci despre acést'a la angeri, deorace aceste poteri iubescu mai multu decâtu ômenii. — Care dintre drepti nu s'a intristatu preste pedéps'a cea cuvenintiosa, a ômeniloru dupa nenumeratele loru peccate? Càci acést'a este minunatu, că cunoscandu-si peccatele, sciau că au vetamatu pre Domnulu, si totusi se intristau. Asia dice Moise facia cu idololatri'a poporului seu: „iérta-le loru, ér déca nu, sterge-me din cartea vietiei, care ai scrisu.“ (Esir. 32. 21.) Ce vóiesci a dice cu aceea? Vedi foradelegea si acuzi suferinti'a poporului? Me jeluescu, dice, preste aceea, că au se fie pedepsiti, si că Domnului se dau motive drepte

pentru pedéps'a. Asia, striga si Ezechilu, candu vede pre angeru batendu poporulu si tipa strigatu durerosu: „Ah, Dómne s'a voiesci a nimici totu, ce a remasu in Israïlu?“ (Es. 9. 8.) Ieremi'a dice: „Pedepsesce-ne, Dómne, dar cu astimperu, si nu dupa mani'a ta, ca se nu ne pierdi de totu“ (Ier. 10. 24.) Déca Asia dara Moise, Ieremia, Ezechilu au avutu compatimire, se nu fi fostu aceste puteri ceresci mai multu misicate prin miseri'a noastră? altmintrea cum ar fi acést'a de presupusu? Cumca relatiunile noastre ii intereséza de aprópe, invétia a cunósce din bucuri'a loru, candu au vediutu pre omu impecatu cu Ddieu. Déca mainainte nu ar fi simtitu compatimire, nu ar fi manifestatu dupa aceea atare bucuria. Cumca s'au bucuratu, se vede chiar din cuvintele lui Cristosu. „bucuria se face in ceriu pentru unu peccatosu, ce se pocaesce“. (Luc. 15. 7.) Se bucura angerii candu vedu unu peccatosu numai, care se caiesce; dar câtu de infinitu de mare trebuie se fia bucuri'a loru astadi, candu vedu intregu genulu nostru dusu in ceriu prin primogenitulu seu (celu antaiu nascutu.) Considera inca si mai departe bucuri'a angeriloru pentru impecarea noastră cu Ddieu. Candu s'a aretatu Domnulu in trupu, si ei au vediutu că s'a impecatu cu ômenii (caci déca nu ar fi voitu a se impecá nu s'ar fi dediositu atātu de tare) atunci se adunara in cete pre pamentu, si cantara: „Murire lui Ddieu intre cele inalte pace pre pamentu, intre ômeni buna invoice“. (Luc. 2. 14.) Glorizia pre Domnulu, càci pamentulu a primitu bunatatile lui, adeca: pace pre pamentu si buna invoice intre ômeni, — inimicii cei nemultiamitori ai lui Ddieu.

Tu vedi, că ei preamarescu pre Ddieu càci au aretatu facia cu altii bunatatea, ca si candu ar fi aretatu-o facia cu densii, deorace fericirea noastră o tîenu de fericire a loru. Voiesci se scii că ei s'au bucuratu si au saltatu, vediendu pre Domnulu si inaltiendu-se? Asculta cum spune chiar Cristosu, că continuu se suiau si pogoriau. Acést'a facu aceia, cari voiescu a vedé o scená neindatinata. Unde se dice: că se suiau si pogoriau? Cristosu dice: „De acuma veti vedé cerinrile deschise si angerii lui Ddieu suindu-se si pogorendu-se preste fiulu omenescu.“ (Io. 1. 51.) Asia facu cei aprinsi de dorintia, nu ascépta, pana ce vine timpulu, ci previnu timpulu cu bucuri'a loru. Pentru aceea se pogóra, plini de poft'a de a vedé o scena noua si neindatinata, pre unu omu in ceriu. Pentru aceea se aréta angerii pretutindenea, atātu la nascerea lui Cristosu, câtu si la Inviere precum si astadi la inaltiarea sa. Éta, stá scrisu „doi barbati in vestminte albe stateau inaintea loru“ (Fap. 1. 10.) prin vestminte au aretatu bucuri'a loru) si diserá catra Invetiacei Barbatu galileani, ce stati, cautandu spre ceriu? Acestu Isusu care dela voi s'a luatu la ceriu, va veni asia, precum l'ati vediutu mergendu la ceriu.

Ascultati-me numai cu atentiune. Pentru ce vorbescu asia? Au nu au avutu Invetiacei ochi? Séu nu au vediutu ce s'a petrecutu inaintea loru? Nu ne spune Evangelistulu, că s'a inaltiatu inaintea ochiloru loru? Pentru ce au statutu aci angerii, invetiandu că elu s'a inaltiatu la ceriu? Din doue motive: antaiu: pentru că invetiacei erau tristi, pentru departarea lui Cristosu. — Intristarea loru resulta din cuvintele: „Nimeni din voi nu me intréba: unde mergi? ci fiinducá v'am graitu acestea, intristarea a implutu inim'a vóstra“ (Io. 16. 5.) — Candu noi ne despartimu de amici si rudenii, inca ne cade greu. Cum se nu fi fostu asiadara invetiacei plini de intristare candu au vediutu despartindu-se de ei mantuitoriulu loru, invetiatoriulu si Domnulu, pre Isusu celu plinu de iubire, de amicitia si bunatate? Se nu se fi implutu de cea mai cumplita durere? Dreptu aceea a si statu angerii de facia, ca prin asigurarea venirei lui a dou'a, se le aline durerea

pentru departarea Domnului. „Acestu Isusu“, stă scrisu, care s'a inaltiatu dela voi catra ceriu, érași va veni in ce chipu l'ati vediutu mergendu catra ceriu. Ve dóre căci vi s'a luatu, ci nu ve instristati, căci éra-si va veni. Ca se nu faca, ca si Eliseu, care candu a vediutu pre inventatoriulu seu suindu-se la ceriu, si-a sferticatu vestmentulu (căci nu éra nime langa elu care se-i spuna că Ilie va veni érași): asia spre a le aliná durerea, au statu de facia angerii la Invetiacei. —

Acést'a este una cauza a presentiei angeriloru. *Cealalta* a dóu'a nu e mai pucinu insemnata ca acést'a; din care cauza a si adausu angerulu: „cà s'a inaltiatu.“! (s'a luatu dela voi.) Intervalulu érá prea mare, si puterea ochiloru nu ajungé, ca se vadia, cà elu s'a luatu in ceriu. Ca si o pasere, carea sbóra in inaltime, cu câtu se inaltia mai susu cu atât'a se subtrage mai multu dela ochii nostri: togmai asia si acestu trupu, cu câtu s'a inaltiatu mai susu, cu atât'a s'a subtrasu privirei, si debilitatea ochiloru nu putea se urmarésca departarea nemesurabile. — Pentru aceea stetera angerii aici, ca se-ii invetie despre ajungerea lui in ceriu, ca nu cumva se crédia cà elu s'a dusu in ceriu ca si Ilie. Pentru aceea se dice: „s'a inaltiatu dela densii in ceriu“. Nu fora cauza s'a adausu acést'a. Ilia merse ca servu in ceriu. — Isusu inse in ceriu a fostu Domnu, acel'a pre unu caru, ér acest'a intr'unu noru. Deorace érá se fia chiamatu servulu de aici, asia a tremisu unu caru; candu inse a fostu sè se întórca fiulu in ceriu, a fostu determinatu spre aceea unu tronu imperatescu; nu numai unu tronu imperatescu, ci tronulu tatalui. — Căci, Isai'a dice despre Tatalu: „éta Domnulu va siedé pre unu noru luminosu“ (Is. 19.). Deorace Tatalu are scaunulu pre noru, pentru aceea a tramisu si fiului seu unu noru. Candu Ilie a mersu la ceriu, si-a lasatu vestmentulu se cadia asupra lui Eliseu; Isusu inse, candu s'a inaltiatu, a tramisu invetiaceiloru darulu minuniloru, si a facutu nu unu profetu, ci mii de Elisei, cari au fostu cu multu mai mari si mai straluciti, decâtu acest'a.

Asia, iubitoru, se fimu vighindu si se ne indreptamu ochii asupra venirei lui. Căci Paulu dice: „*Insusi intru porunca si cu glasulu arhangelului se va pogóri, si noi cesti vii carii vomu fi remasi ne vomu rapí in nori, intru intempinarea Domnului in aeru.*“ (I. Tess, 4. 15.) Ci nu toti. Cà nu toti vomu esí intru intimpinarea lui, ci unii vor remané diosu, ne spune Cristosu: „*dóue macinandu la móra, un'a se va luá si alt'a se va lasá,*“ (Mat. 24. 42.) Ce vrea se dica acésta gacitura? Ce insémna acésta spresiune misteriósa? Cei ce macina la móra, sunt cei ce vietuescu in seracia si lipsa. „Doi voru fi intru unu patu unulu se va luá si altulu se va lasá.“ Prin cei ce jacu in patu sunt insemnati cei avuti, cari vietuescu in védia si prisosintia. Vrea se arete, cà dintre seraci unii se vor mantuí, altii se vor pierde; — „unulu macinandu se va luá ér altulu se va lasá,“ si dintre cei din patu, unulu se va luá, ér altulu se va lasá, spre a aretá cà peccatosii vor fi lasati aici, acceptandu-si pedéps'a, cei drepti inse voru fi rapiti in nori. — Precum la intrarea unui rege, cei mai vediuti si fruntasii si puternicii, ilu intempina inaintea cetatei, ér criminalistii si cei condempnati remanu in prinsóre, acceptandu sentinti'a regelui: togmai asia candu va veni Domnulu, unii plini de incredere se vor rapí in aeru, cei condempnati inse, si cei ce se sciuculpabili cu multe peccate, voru acceptá pre judecatoriulu. — Atunci ne vomu rapí si noi. Eu dicu: noi, nu ca si candu si eu m'asiu numerá in numerulu acelor'a cari au se fie rapiti, — nu sum atâtu de lipsitu de minte si precugetaré, câtu se nu-mi cunoscu peccatele mele. — Si déca nu m'asiu teme cà voiu conturbá bucuri'a serbatórei de astadi, atunci cugetandu la acésta sentintia, asiu plange cu

amaru, si tóte peccatele mi le-asiau rechiamá in minte. Dupa ce nu voiu se conturbu bucuri'a serbatórei presenti, asia mi voiu inchiá cuventarea, si voiu imprimá in inimel vóstre cea mai viua suvenire a acestei dile, ca avutulu se nu se inganfeze cu averea sa, nici celu sermanu sè se tie-na de miseru pentru seraci'a sa, ci fiecare se lucre asta ori ceea dupa consciinti'a sa. Căci nici avutulu este fericitu nici sermanulu nefericitu. Ferice, de trei óri ferice, este acel'a care odata se va aflá demnu de respectulu spre a fi rapitu in nori, déca ar fi chiar si celu mai miseru; neferice, de trei ori neferice este, care nu va puté ajunge acést'a, fia si celu mai avutu. — Pentru aceea dicu, cà cei peccatosi sè se caiésca, cei tematori de Ddiu se remana statornici; dar nunumái statornici, ci si presté totu siguri, cei'a inse numai se planga, dara sè sesi indrepté. Căci póte celu ce a traitu in vitiuri, déca se lasa de peccate si se întórce la virtute, se devina asemea acelor'a, cari din inceputu au traitu in frie'a lui Ddiu. — Aceste se le facemu si noi. Cei ce sunt conscii de o conduita cinstita, se remana in evlavi'a loru, se-si marésca posesiunea cea frumósa si continuu se aiba ocaziune nóua spre o firma incredintiare. Noi inse, cari avemu cauza de a fi fricosi, si suntemu conscii de peccatele nóstre, se ne indreptamu, ca se ajungemu acea incredintiare, ca se primimu cu inima deschisa pre imperatulu angeriloru cu o adoratiune singura lui cuviinciósa, si se ne indulcimu de gustarea fericitórei presentie. Acestea ni le daruiesca charulu Domnului nostru Isusu Cristosu carui impreuna cu a Tatalui si Spiritului santu se cuvine glori'a, si onórea acum totde-una, si in eternu. Amin.

Sibiiu in Aprile 1874.

G. Pletosu,
clericu.

Invetiamentulu poporalu.

(Menitiunea invetiamentului poporalu.)

Formarea economica. Invetiamentulu in deobsce, si celu poporulu in deosebi, inainte de tóte este provocatu prin trebuintiele dilnice ale ómeniloru. Menitiunea primordiala alui este dara: *a satisfice tocmai acele trebuintie, de care elu a fostu provocatu.*

Candu ómenii afla, cà avendu anumite cunoscintie ar potea se traiésca cu mai multa usiurintia, ei chiama unu omu care posiede aceste cunoscintie si i platescu pentru-ca se impartasiésca tocmai aceste cunoscintie—celu pucinu—generatiunei viitórie.

Formul'a poporala este: „*Ei! domnule! — cine asi fi eu, déc'asi scé carte, — déca taic'a m'ar fi datu la scóla — Dar' alte vremi au fostu atunci!*“

Inainte de tóte menitiunea invetiamentului poporalu este dar *economica*. Invetiamentulu poporalu trebe sè respandésca acelea cunoscintie, prin care se redica capacitatea de *producere a invetiaceiloru*. Elu trebuie se dea scolariloru tóte acele invetiaturi, prin care densii devinu mai capabili de a se misicá in viétia, a dispune de capitalulu loru *personalu* (nu in bogatii) si a judecá corectu asupra raporturiloru economice, intre care au se petróca.

Pana la insirarea feluriloru de invetiaturi aici nu ne potemu coborí.

Nu mai decâtu dupa reconstituirea vietii pe temeliiile egalitatii in viétia economica lips'a invetiamentului ajunge a fi sentita. Miscarea libera dá cursu repede desvoltarii economice. Si cu câtu mai grabitu este acestu procesu, cu atâtu mai indegrabu se ivesce trebuinti'a invetiamentului. Langa orasie, precumu si pe campia populatiunea este mai indesata, atingerea intre ómeni mai vie si, ca urmare, procesulu desvoltarii economice mai grabitu. — Aici nu-

mai decât după reconstituirea omeni ceru scoli. La orașele mari deja generațiunea, care trece prin schimbare, face pe cea viitoare partasi de binefacerea invetiamentului. La câmpii, după imprejurari și capacitatea de dezvoltare economică a populațiunii, trebuința invetiamentului se ivesce la *a două* și arareori la *a trei* generațiune.

Cu cât mai tare ne departăm înse de orășe și cu cât mai adencu intrăm între munti, în deobșce, cu atât mai rarită este populațiunea, cu atât mai slabu contactulu între omeni și, totu ca urmare, cu atât mai lenesiu procesulu dezvoltării economice. Deși populațiunea creșce în proporțiuni constante, înmultirea și mai alesu redicarea calitativa a trebuințelor merge foarte încetu înainte. Omenii par mai conservativi. Traiescu o viață plină de unu felu de satisfaceri pentru noi nepricepute. Aici apoi trebuința invetiamentului se ivesce foarte tardiu, — adeseori numai în *a cincea*, — *a șies* generațiune, — ba chiar după unu secolu întregu. Si dacă privim cum romanulu traiesce cu poveste și doina, cu chiotu și hora între muntii sei plini de farmecu nealinatu, nu vom cercă multa esplicare pentruce acestu omu gandesce atât de puțin la viața dilnică. Sufletulu seu în totu momentulu este cuprinsu de impresiunile naturei împodobite cu atât de multa darnicia.

Formarea etică. Dar nu numai pe cea *economică* viața este menitu invetiamentulu poporalu a o dezvoltă: partea cea mai sublimă a menitiunei sale consistă în dezvoltarea *vietii etice*, în formarea sufletelor, adică *dezvoltarea facultăților intelectuale și îndreptarea lor spre anumite direcțiuni de lucrare*, prin care școlarii ajungu a fi folositori atât pentru sine ensi-si, cât și pentru societate. Prin aceea, că a îmbogățitu sufletulu cu anumite cunoscintie de folosu dilnicu, contribuind numai spre *usiurarea sustinerii traiului dilnicu*, invetiamentulu poporalu n'a satisfacutu decât cele mai primitive așteptari: partea cea mai frumoasă a menitiunii sale este — *de a face pe omu capabilu de fericirea sufletesca*, care numai vietuirea mai indeplinită ni-o pôte oferi.

Formarea religioasă. Nemicu mai multu decât religiunea nu fericesce pe omu. Religiunea este tocmai chipulu în care omulu prin sine ensi-si ajunge a fi partasi de cele mai înalțate satisfaceri sufletesce. Este o lume proprie, alcătuită cu cea mai indeplinită armonia, împodobită cu cele mai sublimă imagini o lume, în care transpuindu-se omulu. sente sufletulu seu cuprinsu de cele mai fericitorie misticari. Suferințele află stemperu; nenorocirea află mangaere; speranție află celu isbitu până la lasitate; ba chiar nici peccatosulu nu cêrca în zedaru dulce fagăduinția a mantuirii prin caintia. Este calea, pe care omulu cêrca a ajunge la adeveratulu scopu al vietii sale; — deci spre nimicu invetiamentulu poporalu nu pôte se fie mai multu menitu decât a face pe omu capabilu de a ambli pe această cale — a-lu face capabilu de a se transpune prin credinția în lumea fericirii.

Formarea religioasă a sufletelor este dar' cea mai de capetenia menitiune a invetiamentului poporalu. De cându omeni sunt capabili a se redică cu sufletulu peste marginile lumii vedite la o ființă mai indeplinită, de cându sentirea religioasă a cuprinsu locu în sufletulu omnilor, trebuința formării religioase a esistatu. Pré indirectă, pré ideala și pré slabă este înse această trebuință pentru-ca ea se fi potutu provocă o misicare mai însemnata în invetiamentu. Numai după-ce invetiamentulu s'a ivitu provocatu de alte trebuințe mai acute, s'a potutu gândi și la satisfacerea acestei trebuințe prin invetiamentu.

Depinde dar atât delu felulu religiunii, cât și delu firea specifică a popórelor încātu se înriuresca trebuin-

ți'a formării religioase asupra invetiamentului. La reformati invetiamentulu nu numai a fostu sustienutu și până la unu anumitu gradu chiar și provocatu prin această trebuință. De asemenea la popórele, ce sunt mai puțin capabile de a-si creă ensele unu felu de religiune specială, lips'a unei religiuni moscenite este mai mare, trebuința formării religioase mai sentită și puterea, cu care ea înriuresce asupra invetiamentului, mai mare. — La noi, romanii, această înriurire se reduce la unu minimumu ce consistă în a trimite copii la școlă, ca se invetie „*rogatiunile*“. Mai alesu muntenii noștri nu afla altu folosu în școlă decât acest'a; numai pentru acest'a ei înse chiar nici nu voru sustiené școl'a dar necum se o redice.

(Va urmă).

VARIETATI.

+ Vineri în 19. I. c. a sositu la Sibiu Précviosia Sa P. Archimandritu Teofilu Bendel'ă denumitulu Archieppu și Metropolitu alu Bucovinei și Dalmatiei. Cu Précviosia Sa au mai sositu Pré on. PP. S. Mororiu Andrievici, Cons. consist., Gedeon de Greculu Constantinoviciu, Archim. Monast. Suceviti'ă și Archidiaconulu Teoctistu Dronu. Șcirea despre șosirea prevenerabilulu Archimandritu a adunatu spontanu unu numeru frumosu de romani la gar'a dramului de feru, care l'a bineventatu cu sincere șa traiesca! Dela gara insocitu de P. Archimandritu Nicolau Pope'a veni în trasur'a arhiepiscopesca în resiedinti'ă Archippiei, fiindu șspele Escel. S. Arhiepiscopului și metropolitulu nostru. Unu numeru frumosu de barbati ai inteligentii romane din locu, sub conducerea P. Archimandritu N. Pope'a bineventă pre rarulu șspe în resiedinti'ă Arhiepiscopiei și metropoliei noastre.

Actulu hirotonirei nou denumitulu metropolitu alu Bucovinei și Dalmatiei, s'a severitu în 21 Aprile v. prin Escelenti'ă Sa Domnulu Arhiepiscopu și metropolitu Procopiu Ivacovicu, cu impreun'a conlucrare a Episcopiloru: Mironu Romanul, alu Aradului și Ioanu Popasu, alu Caransebesiului.

□ **Congresu internationalu de archeologia și antropologia preistorice.** — A șeptea sesiune a Congresului internationalu de archeologia preistorice, care va avea locu în Suedia, se va deschide, Vineri 7 Augustu, la Stocholmu, și va dură până Duminică 16. Diu'a s'a precisatu așa de aprópe, căci comisiunea de organizare, voindu se participe și invetiati rusi, a fostu nevoita a se grabi din caus'a Congresului de archeologia slavu ce va avea locu la Kievu de la 14 Augustu la 3 Septembrie; și, după trecerea lunei lui Augustu, climatulu Stocholmului nu mai permite o reuniune mare, dilele devenind prea mici și serele preareci. Éta ordinea dilei Congresului: Vineri 7 Augustu, șiedinti'ă de deschidere, formarea biuroului. Sambata 8, periódă pietrei, epóc'a paleolitiocă. Duminică 9, visit'a museurilor din Stocholmu. Luni 10, periód'a pietrei, epóc'a neolitiocă. Marti 11, excursiune la Upsala, visit'a museurilor Universitatii și a unei necropole din periód'a de feru. Mercuri 12, periód'a bronzului. Joi 13, excursiune la Bjoerhoe spre a visită resturile unei cetati din periód'a de feru, a unor remasiti de ustensile de bucataria și o necropolă de mai bine de 2,000 tumule. Se voru observă și câteva pietre runice la Grisholmu. Vineri 14, periód'a ferului. Sambata 15, antropologi'a preistorică. Duminică 16, închiderea. După închidere se va face o excursiune în provinci'a Visigotia. Guvernulu a cerutu dietei o suma de 20 mii fr, pentru cheltuielile Congresului. Nobléti'a suedesa a pusu la dispozițiunea comitetului superbulu seu castelu pentru ținerea ședintiloru. Se vorbesce de dône serbari mari un'a ce se va da de rege, și alt'a de orasiulu Stocholmu. În timpulu celoru trei dintai șepteman din Augustu membrii Congresului, aretandu'si cartele, vor capetă locuri cu pretiulu pe jumetate din tarifa pe caile ferate șuedese. Subscriptiunile sunt deja foarte numeroșe. Vocea Covur.

** Băi nóue. Ni se scrie delu Gioagiulu inferioru, ca preotulu Vasiliu Basarabu din Romosu, carele are o proprietate la Gioagiu, a descoperitu ape minerale pre proprietatea sa. Densulu la anul 1873 a edificatu o scaldătoria pentru sine și pentru familia. După ce cunoscura mai multi amici și cunoscenti bunatatea apei, lu svatuiră. se analizeze ap'a ceea ce se și facu prin barbati competenti din Vien'a. Ne pare reu ca nu avem la mana analisis'a insasi. Destulu că în urm'a acestei'a preotulu nostru se

vede motivatu a estinde stabilimentulu seu privatu de bai asia încatu se-lu pota dá publicului spre folosintia. Unu lucru laudabilu si care face onóre energiei si spiritului de întreprindere a domnului Vas. Basarabu. Ap'a acést'a se vede din unele urme care s'au aflatu si acum, sapandu preotulu pre proprietatea sa spre a-si face o fantâna, că o au folositu si romanii, strabunii nostri. Fantân'a dupa care s'a sapatu erá se fia langa scaldátorea de care facuramu amintire mai susu. In locu de apa s'au aflatu in o afundime de doi stangini si jumetate diverse obiecte antice, dintre cari unele s'au transmis la Asociatiunea trans. pentru literatura si cultur'a poporului romanu, altele la gimnasiulu nostru din Brasiovu. Póte că este aceasi apa de care se face amintire la Eutropiu, in apropiarea cetatiei Zeugma (Cigmeu?) Spre a fi siguri aru trebui sa cunoscemu loculu insusi pre care se afla proprietatea dlui. V. Basaraba, ceea ce din corespundintia ce ni sta dinainte nu se póte. La tóta intemplantarea descoperirea este interesanta si din punctu de vedere practic si istoricu si asia danduni-se ocaziune o vomu studiá mai de aprópe. *Telegraf. Rom.*

Post'a Redactiunei.

Dlul I. P. in Foneu. Fii bunu si recéca oficiulu postale din Tinc'a pentru neprimirea foii, căci nesciundu noi cumca Foneulu se mai chiama si *Rózsafalva*, de siguru, dirigatorii postali de acolo nu-lu vor sci in care parte de lume jace.

CONCURSU

3

pentru vacant'a parochia din comun'a Rip'a protopresbiteratulu Oradi-mari se escrie concursu.

Emolumentele impreunate cu acést'a parochia 14 jugere de pamentu aratoriu 180 mesuri de cucuruzu sfermatu, dela tóta cas'a in locu de stóle 1 fl. v. a. intr'o suma de 180 fl. v. a.

Competintii pentru acést'a parochia sunt avisati a-si substerne recursurile sale adresate comitetului parochialu la protopresbiterulu tractualu Simeonu Bic'a in Oradea-Mare pana. in 28 Aprile a. c. candu se va efectui alegerea.

Rip'a in 2 Aprile, 1874.

Comitetulu parochialu :

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu, Simeonu Bic'a.

CONCURSU

3

pentru postulu vacante docentalu in comun'a Ianchahidu se deschide pana in 2 Maiu a. c. vechiu, candu va fi si alegerea

Aspirantii la acestu postu, recursurile sale cu propri'a manusorise — adresate Onoratalui Comit. paroch. in Ianchahidu — au a le asterne Inspectorului cerc. de scóle in Ianchahidu per Bega-Sz. György in comitatulu Torontalu; instruite conformu instructiunilor Consistoriali; — acei recurenti, cari in diferite posturi docentale ca atari deja au servitu, de pretotindenea se-si documentedie moralitatea sa nepetata, desteritatea in procedur'a docentale si in un'a din dumineci séu serbatori in faci'a locului a se presentá — déca e cu putintia — in biserica pentru cantarea rituale.

Comun'a in loculu emolumentelor de pana acuma, la unu anu dá 99 fl. v. a. 4½ jugere pamentu aratoriu estravilanu; 30 chible grâu; 20 chible cucuruzu; 50 ft. saria; 12 ft. lumini; 2 orgii lemne tari de focu; si 4 orgii paie de focu; — dá docintelului seu ca relutu in bani gat'a salariu la unu anu sum'a rotunda de 400 fl. v. a. si cortelu liberu cu gradina intravilana. — Ér déca docintele ar rétiene pamentulu scolariu estravilanu de 4½ jugere pentru sine: — atunci are bani gat'a la unu anu 350 fl. v. a. si carausii totu gratuite dela comuna pentru ducerea bucatelor la o móra vaporale ori de apa totu la trei luui un'a carausia, si decumva bucatele nu se potu de locu maciná, atunci alta carausia spre readucerea loru; pentru cararea a loru 4 orgii de paie carausii câte se receru; pentru cumperarea bucatelor cinci carausii la timpulu seu acomódatu: pentru aducerea lemnelor de focu optu carausii. Mersulu distantiei carausielor gratuite se esitinde pana in invecinatele orasie ori sate in sensulu protocolului Comit. paroch. dto 13 Februaru a. c. de V. Consistoriu aprobatu.

Ianchahidu in 4 Aprile 1874 v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu inspectorulu cerc. de scóle, Ioanu Popoviciu, porochu.

Cu tipariulu lui Stefanu Gyulai. — Proprietatea si editur'a diecesei aradane. — Redactoru interim. **Vincentiu Mangro.**

CONCURSU.

1

Nr. Esib. 148

Sied. plen. II.

Pentru deplinirea postului de notariu la *Eptropi'a provisoria* a fondurilor bisericesci si scolarie, comune dieceselor romane greco-orientali de *Aradu* si *Caransebesiu*, impreunatu cu salariu anualu de 800. fl. val. austriaca.

Competitorii la acestu postu avisati a substerne aicia suplicele pana la 30. maiu nou a. c. si cu documinte a aretá:

1. Calificatiunea si desteritatea practica receruta pentru agendele notariali, adeca deprinderea in *conceptu* resp. in scrierea corespundintielor, in *redigerea protocoletor* despre siedintié si peste totu manipularea afacerilor de cancelaria.

2. Pe langa perfect'a cunoscintia a limbei oficiali romane, se recere si cunoscintia a celei magiare si germane; mai vertosu din privinti'a actelor precedinti, scrise in aceste limbe;

3. Servitiile, de pana acum, purtare morala si sociala nepetata, — si ocupatiunea actuala.

Aradu, din siedinti'a plenaria a Eptropiei provisorie, tienuta in 3 maiu nou 1874.

Dr. Atanasiu Sándoru, mp.
presiedinte.

Petru Petroviciu mp.
notariu interimalu.

CONCURSU.

1

Nr. Esib. 147.

Sied. plen. I.

La Eptropi'a provisoria pentru administrarea fondurilor bisericesci si scolarie, comune dieceselor romane greco-orientali de *Aradu* si *Caransebesiu*, s'a aflatu de ne-aperatu lipsa si s'a decretatu deplinirea postului de *contabilu*, cu unu salariu anuale de 1000 fl. v. a. si cu conditiune: ca doritorii de a ocupá acestu postu se substerna aicia petitiunile *pana la 30. maiu nou a. c.* prevediute cu urmatóriele documinte anume:

1. testimonia de calificatiune si despre desteritatea speciale din contabilitate, (*Buchhaltung*), ce se recere la instituttele de comerci, de creditu si de industria in generalu;

2. atestatu despre deprinderea practica si resp. servitulu de pana acuma in acestu ramu;

3. adeverintia despre purtarea morala si sociala, despre cunoscintia limbelor si a corespundintiei usitate in ramulu comercialu, respective in agendele de contabile.

Spre orientare se obsérva, că afacerile interne decurgu *numai in limb'a romana*; inse actele precedinti ale diferitelor fonduri fiindu mare parte in *limb'a germana*, ér unele mai recinti ocurandu si in *limb'a magiara*, pe langa cea romana, ca oficiala, dela contabilu se cere si cunoscintia acestor doué limbe.

Aradu, din siedinti'a plenaria, tienuta in 3 maiu nou 1874.

Dr. Atanasiu Sándoru, mp.
presiedinte.

Petru Petroviciu, mp.
notariu interimalu.

CONCURSU

1

pe vacant'a parochia din M. Seicu, protopopiatulu Beliiului, comitatulu Bihoru se escrie, pana in 20 Maiu. v. a. c. candu va fi si alegerea.

Emolumentele sunt: pamentu aratoriu de 14. cubule samenatura; care se solvesce de contributiune prin comuna, dela 90. case cate 1/2 mesura cucurudiu; stólele indatinat si cuartiru e a se esarendá din spesele comunei

Doritorii de a ocupá parochi'a acést'a, vor avé recursurile sale bine adornate-pana in 28 Aprilu si adresate comitetului parochialu a le tramite la subscrisulu in Beeliu. Seicu 12. Aprilu v. 1874.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Ioanu Capitanu, administ. protopr